

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

ДЬОЛОГ ІВЕТА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 336.6

**УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА
ТА НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЇЇ СТРУКТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ
«КІК»)**

**Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»**

**АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи
на здобуття освітнього рівня «магістр»**

Тернопіль – 2019

Дипломною роботою за освітнім рівнем «магістр» є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Радинський Сергій Віталійович
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя
доцент кафедри економіки та фінансів

Рецензент: кандидат економічних наук, професор
Білоус Ольга Степанівна
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя
професор кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Завідувач кафедрою економіки та фінансів О.В. Панухник

Захист відбудеться «26» грудня 2019 р. о. 10⁰⁰ годині на засіданні
екзаменаційної комісії №1 у Тернопільському національному технічному
університеті імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Білогірська
50, навчальний корпус № 10, ауд.143.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми обумовлюється тим, що розвиток ринкової економіки в нашій країні супроводжується значним уповільненням платіжного обігу, що стимулює зростання розміру дебіторської заборгованості. У призмі зазначеного стратегічним завданням фінансового менеджменту є формування ефективного механізму управління дебіторською заборгованістю підприємства. Тільки ефективна політика управління дебіторською заборгованістю забезпечить економічний розвиток підприємства, розширюватиме ринки збуту товарів, залучатиме нових реалізаторів продукції, проте прорахунки в роботі із дебіторами можуть обумовити непередбачувані наслідки, що може призвести до банкрутства підприємства.

Для повноцінного функціонування та реалізації стратегічних ініціатив підприємству слід забезпечити необхідний розміром оборотних фінансових ресурсів. Безпосередньо недостача оборотного капіталу обумовлює необхідність додаткового залучення коштів (фінансування), а й відповідно і додаткових витрат на його забезпечення. Зміна величини оборотного капіталу викликається зміною наступних складових: величини запасів, дебіторської заборгованості або кредиторської заборгованості. Управління кожною із складових вимагає формування ефективної політики.

Підприємства надають перевагу попередній оплаті або оплаті по факту доставки, адже в цьому разі не виникає ризику неповернення грошових коштів за реалізовану продукцію. В той же час загострення конкуренції за канали розповсюдження продукції між виробниками, які працюють в одному ринковому сегменті, диктує свої вимоги. Відвантаження продукції з відстрочкою платежу стає однією із основних умов при підписанні договорів на продаж продукції.

Дебіторська заборгованість (сума, очікувана до надходження від клієнтів, за вже продані товари) здійснює прямий вплив на величину оборотного капіталу. Чим більша величина дебіторської заборгованості, тим більшу суму додаткового фінансування необхідно знайти для покриття поточних витрат.

Основною умовою ефективної реалізації політики управління дебіторами виступає дотримання граничних обсягів дебіторської заборгованості та термінів її погашення. Але якщо перший чинник знаходиться в межах компетенції підприємства-виробника продукції, то другий часто напряму від нього не залежить. Єдиним способом забезпечення дотримання умов договорів виступає попередній аналіз кожного дебітора. Важливу роль в управлінні дебіторською заборгованістю відіграють планування, організація та контроль роботи з дебіторами.

Управління дебіторською заборгованістю зводиться до: формування кредитного рейтингу клієнтів; класифікації дебіторської заборгованості по видах; ведення реєстру старіння заборгованості; оцінки реальної вартості і обертання дебіторської заборгованості; включення дебіторської заборгованості в систему операційних бюджетів; реструктуризація дебіторської заборгованості.

Важливу роль в системі управління дебіторською заборгованістю відіграють відділи збуту продукції. Саме пов'язаність системи мотивації персоналу відділу збуту із розміром дебіторської заборгованості може стати чинником своєчасного погашення дебіторської заборгованості, але винагороди персоналу відділу збуту не повинні перевищувати витрати підприємства на дебіторів. На жаль, в сучасних умовах в Україні не дуже багато методів впливу на несумлінних дебіторів.

Дослідження особливостей управління дебіторською заборгованістю підприємства представлені у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців-економістів, таких як Багрова І.В., Бугай В. З., Власюк Г.В., Гоцуляк С.М., Єдинак

Т.С., Іваненко С.С., Карп'як Я.С., Лівощко Т.В., Нашкерська М.М., Рудик О. Р., Семенов Г.А., Таратута Л. В., Харакоз Л. В., Черненко Л. В. та ін.

Метою написання випускної роботи є узагальнення теоретичних основ та дослідження практичних аспектів реалізації системи управління дебіторською заборгованістю підприємства, а також представлення практичних заходів щодо оптимізації її структури та загальної мінімізації.

Завданнями даної випускної роботи є вивчення наступних проблемних питань:

- розгляд сутності та характерних рис дебіторської заборгованості;
- дослідження основних завдань та підходів в аспекті реалізації політики управління дебіторською заборгованістю підприємства;
- узагальнення методичних підходів до оцінки ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства;
- загальна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «КІК»;
- аналіз стану, структури та ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства;
- посилення функцію контролю як напряму удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства;
- пропонування механізмів оптимізації рівня дебіторської заборгованості;
- реалізація операції факторингу – основного напряму рефінансування дебіторської заборгованості;
- прогнозування, оптимізація та реструктуризація дебіторської заборгованості з використанням факторингових операцій;
- дослідження впливу заходів на фінансово-економічні показники діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження виступає фінансово-господарська діяльність підприємства ТОВ «КІК».

Предметом дослідження являються взаємовідносини між суб'єктами підприємництва в процесі управління дебіторською заборгованістю на вітчизняному підприємстві.

Інформаційною базою при написанні випускної роботи стали науково-періодичні джерела, нормативно-правові акти, Інтернет-ресурси, матеріали науково-практичних конференцій, фінансова звітність та дані офіційного сайту підприємства ТОВ «КІК».

При написанні магістерської роботи були використані наступні методи дослідження: узагальнення, порівняння, графічний метод, індукції та дедукції, спостереження, аналізу та синтезу, діалектичний метод.

Наукова новизна представленого дослідження полягає у представленні організаційно-економічних підходів в аспекті реалізації комплексного управління рівнем та структурою дебіторської заборгованості з урахуванням сучасного інструментарію дослідження.

Практична значимість одержаних результатів дослідження обумовлюється тим, що окремі рекомендаційні положення представлені в роботі можуть бути використані для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю та забезпечення оптимізації її структури на підприємстві ТОВ «КІК», а також на інших вітчизняних підприємствах.

Теоретичною та методологічною основою написання дипломної роботи є джерела навчальної, монографічної та періодичної літератури з обраної теми, а також нормативно-правові документи присвячені організації управління дебіторською

заборгованістю підприємства.

Апробація результатів дослідження. Основні аспекти представлені у дослідженні обговорювалися на наукових семінарах та конференціях. Зокрема, теоретичні підходи щодо управління дебіторською заборгованістю підприємства представлені також і в магістерській роботі висвітлені на II міжнародному студентському науковому форумі «Креативна економіка очима молоді» у 2-х томах (29-31 березня 2018 р.).

Структура і обсяг випускної роботи. Випускна робота складається із вступу, шести розділів, висновків до розділів та загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Основна частина роботи викладена на 126 сторінках та містить 26 таблиць, 28 рисунків і 8 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** магістерської роботи представлено актуальність теми, визначено мету та встановлено завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, а також описано наукову новизну, теоретичні та практичне значення і апробування отриманих результатів.

У **першому розділі** «Теоретичні підходи управління дебіторською заборгованістю підприємства» розглянуто сутність та характерні риси дебіторської заборгованості, досліджено основні завдань та підходи в аспекті реалізації політики управління дебіторською заборгованістю підприємства, узагальнено методичні підходи до оцінки ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Автором представлено дебіторську заборгованість як заборгованість підприємству, котра виникає в ході реалізації нормального операційного циклу, уособлюється підприємством як оборотний актив, котрий отримає матеріальну форму розрахунку після погашення боргу перед підприємством.

Автором зазначено, що на стан, структуру та динаміку обсягу дебіторської заборгованості підприємства впливає значна кількість чинників, зокрема до них необхідно віднести: специфіку та різновид продукції; загальна місткість ринку та ступінь конкуренції на ньому; фінансові показники та фінансовий стан ринку; різноманітні підходи в аспекті стимулювання попиту та подальшої реалізації продукції підприємства; політика кредитування підприємства.

Основна мета управління дебіторською заборгованістю підприємства є оптимізації її розміру, структури та можливості своєчасної її погашення. Об'єктом управління виступає дебіторська заборгованість, тобто неоплачений на даний момент продукція чи послуги, що набувають форму тимчасово вилучених із обігу грошових засобів підприємства. Суб'єктом управління виступає безпосередньо підприємство, а саме управлінців у сфері фінансів (фінансовий директор, економіст, фінансовий менеджер тощо), а також потенційним суб'єктом управління може бути аутсорсингова компанія, котра на себе бере зобов'язання управління дебіторською заборгованістю.

У **другому розділі** «Оцінка ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства (на прикладі підприємства ТОВ «КІК»)» подано загальну характеристику фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «КІК», здійснено аналіз стану, структури та ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства, відображено посилення функцію контролю як напрямку удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Дослідивши результати фінансово-економічної діяльності підприємства ТОВ «КІК» та досліджуючи показники його фінансового стану слід відзначити їх зростання, а саме приріст обсягів виробництва та реалізації продукції, зростання розміру активів та власного капіталу, приріст середньорічного розміру заробітної плати, при цьому спостерігається зростання загального обсягу дебіторської заборгованості, що негативно впливає на фінансові ресурси і обумовлює зниження оборотності коштів. За рахунок зазначеного спостерігається зростання, за рахунок пришвидшення оборотності, - показників ліквідності та за рахунок зростання власного капіталу - фінансової стійкості даного підприємства. Оцінивши показники фінансового стану необхідно відмітити загальне зниження виробничого потенціалу підприємства ТОВ «КІК» оскільки має місце збільшення зношеності основних засобів та зниження показників придатності основних засобів та коефіцієнту реальної вартості ОЗ. Негативним моментом також є приріст собівартості реалізації продукції та зростання обсягу операційних витрат діяльності.

Здійснивши аналіз стану та динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «КІК», необхідно відмітити її зростання, що є негативним проявом в фінансово-господарській діяльності даного підприємств. При цьому дебіторська заборгованість в більшості переорієнтовується на короткострокову, що є позитивним аспектом в діяльності підприємства і свідчить про проведення ряду заходів по її управлінні.

Автором відзначено, що зростає питома вага дебіторської заборгованості в структурі активів підприємства, зокрема у 2014 році питома вага становила 85,37%, у 2016 році – 41,15%, у 2017 році – 64,84% і у 2018 році – 75,57%. Зростання даного показника є негативним і свідчить про більші темпи приросту дебіторської заборгованості ніж загальних активів підприємства. За період 2014-2018 рр. спостерігається приріст обсягу дебіторської заборгованості на підприємстві ТОВ «КІК».

Проаналізовано та визначено, що найбільшу питому вагу в структурі становить утворена дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, показник значний та складає більше 60%. В структурі даного виду заборгованості необхідно відзначити утворення дебіторської заборгованості за результатами розрахунків із бюджетом і також іншої дебіторської заборгованості, частка якої найменша. Проаналізувавши показники ефективності управління дебіторською заборгованістю слід відзначити зниження її оборотності на досліджуваному підприємстві, наявність значного обсягу простроченої заборгованості, що зростає, збільшення періоду інкасації та зростання рівня середньої величини даної заборгованості у співвідношенні до виручки від реалізації продукції підприємства ТОВ «КІК».

У **третьому розділі** «Розробка та обґрунтування організаційно – економічних заходів управління дебіторською заборгованістю підприємства» визначено основні аспекти удосконалення механізмів управління дебіторською заборгованістю підприємства, запропоновано заходи оптимізації рівня дебіторської заборгованості на підприємстві, узагальнено можливості реалізація операцій факторингу як напряду рефінансування дебіторської заборгованості.

Для забезпечення підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю на підприємстві ТОВ «КІК» автором пропонується реалізувати ряд взаємопов'язаних заходів, зокрема:

По-перше, необхідно в системі удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «КІК» акцентувати увагу на посиленні функції оперативного контролю за розміром дебіторської заборгованості. Важливо більше уваги приділити на досліджуваному підприємстві функції оперативного контроль і

акцентувати увагу на наступних завданнях, котрі дана функція ставить - удосконалення інформаційного забезпечення; вдосконалення аналітичної бази; планування, регулювання, координацію контролю; визначення та розробку альтернативних варіант прийняття управлінських рішень.

По-друге, необхідно оптимізувати кредитну політику даного підприємства, тобто надання таких умов кредитування, котрі б стимулювали попит на об'єкти будівництва та забезпечили максимізацію прибутку в аспекті перевищення додаткових доходів на витратами. Послідовність формування політики кредитування на підприємстві ТОВ «КІК» доцільно систематизувати і реалізовувати за наступними етапами – розробка стандартів кредитування; визначення періоду кредитування; встановлення вартості кредитування; визначення порядку збору платежів та встановлення системи штрафів за прострочення платежів та не погашення їх вчасно; контроль та моніторинг погашення заборгованості дебіторів.

По-третє, періодично необхідно визначати оптимальний розмір дебіторської заборгованості та не допускати вище встановленого рівня. Для цього необхідно використовувати методики оптимізації дебіторської заборгованості запропоновані вітчизняними науковцями О.І. Лучковим і Я.І. Костецьким. Дані їх дослідження визначили, що у точці де перетинаються криві витрат втрачених можливостей та вимушених витрат відбуватиметься мінімізація загальних витрат та оптимізація розміру кредитування для досліджуваного підприємства ТОВ «КІК», відповідно в реалізації політики управління дебіторською заборгованістю слід орієнтуватися на вище визначені умови. В разі, якщо підприємство буде надавати більший обсяг кредитів ніж зазначений мінімум, то додаткові грошові потоки від нових споживачів (клієнтів) не в повній мірі покриватимуть вимушені витрати від інвестування в дебіторську заборгованість. Під час реструктуризації дебіторської заборгованості має відбуватися врегулювання політики кредитування підприємством ТОВ «КІК» для встановлення оптимальної залежності.

По-четверте, використовувати механізми рефінансування із орієнтуванням на реалізацію операцій факторингу. Зазначене дасть ряд переваг підприємству ТОВ «КІК», зокрема спостерігатиметься підвищення рівня гарантії стягнення дебіторської заборгованості; зниження кредитних ризиків; збільшення рівня ліквідності та платоспроможності; можливість отримання короткострокового кредиту.

У **четвертому розділі** «Спеціальна частина» здійснено оцінку стану та тенденцій розвитку вітчизняної будівельної галузі, проаналізовано конкурентоспроможність підприємства ТОВ «КІК» на вітчизняному будівельному ринку.

Узагальнивши дослідження галузі функціонування підприємства ТОВ «КІК» - вітчизняного будівельного ринку необхідно відзначити, що він має тенденцію до зростання обсягів виробництва будівельної продукції. Проте питома вага виробництва у будівельній галузі в загальній структурі ВВП країни знижується. Однією і найбільш важливою причиною є зниження загального обсягу інвестування у будівництво, що знижує виробничі можливості будівельної галузі, адже інвестиції надходять для модернізації основного капіталу та забезпечення нових методів виробництва будівельної продукції. Тому основними акцентами покращення ситуації на будівельному ринку стане залучення інвестиційного ресурсу, державні гарантії та виважене регуляторна політика у галузі, стимулювання зростання обсягів будівництва та покращення стану об'єктів будівництва в Україні.

Проаналізувавши конкурентні позиції підприємства ТОВ «КІК» необхідно відмітити достатню конкурентоспроможність. В цілому позиціонує на

локальному ринку підприємство повинно враховувати свої сильні сторони широкий асортимент об'єктів будівництва, позитивний імідж підприємства, зручне місце розташування, доступні ціни на продукцію, якість обслуговування споживачів. При цьому, слід орієнтуватися на перспективний асортимент будівництва – котеджі нового планування, промислові об'єкти, ремонтні роботи, торгівельні центри, будівлі «під ключ» та ін.

У **п'ятому розділі** «Обґрунтування економічної ефективності» визначено напрями прогнозування та оптимізації рівня дебіторської заборгованості підприємства, запропоновано реструктуризацію дебіторської заборгованості з використанням факторингових операцій, узагальнено вплив заходів на фінансово-економічні показники діяльності підприємства.

Визначивши прогнозний рівень дебіторської заборгованості необхідно відмітити приріст показника, що обумовлено тенденції зростання дебіторської заборгованості. Поряд із цим розрахований оптимальний показник є дещо нижчий фактичного та прогнозних показників дебіторської заборгованості, що обумовлює необхідність коригувальних дій, зокрема: проведення зваженої на реалії економічних відносин політики комерційного кредитування; формування мотиваційних чинників зниження рівня дебіторської заборгованості (знижки в разі дострокового погашення боргу, безкоштовна доставка продукції, переваги в подальшій оплаті за продукцію); реструктуризації рівня дебіторської заборгованості із використанням факторингових операцій. Для зниження рівня дебіторської заборгованості до оптимального необхідним є реструктуризація заборгованості із використанням факторингових операцій, що дасть можливість не тільки вивільнити додатковий обсяг наявних ресурсів, але й ліквідувати касові розриви та покращити ліквідність балансу, а також вирішити поточні організаційні питання, зекономити на судових питаннях та витратах пов'язаних із організацією судового процесу тощо.

Результати представлених в розділі 5 розрахунків вказують на те що протягом прогнозного періоду спостерігатиметься приріст обсягів реалізації продукції (в середньому на 16,3%) та спостерігатиметься приріст прибутку (в середньому на 50,08%). Також збільшуватиметься оборотність дебіторської заборгованості із показника 1,79 пунктів до рівня 2,08 пунктів, що вплине на зниження періоду обороту дебіторської заборгованості підприємства, зокрема у базовому році значення показника становило 203,8 днів (фактичні дані) і знижується до показника 175,69 днів у перспективному періоді.

У **шостому розділі** «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» представлено особливості охорони праці на підприємстві ТОВ «КІК», здійснено реалізацію заходів щодо створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків, проведено оцінку стійкості роботи об'єкта торгівлі (суб'єкта господарювання) до впливу ударної хвилі ядерного вибуху.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі представлено теоретичне узагальнення та науково-практичне відображення системи управління дебіторської заборгованості підприємства. За результатами наукового дослідження зроблено наступні висновки:

1. Дебіторська заборгованість – це заборгованість підприємству, котра виникає в ході реалізації нормального операційного циклу, уособлюється підприємством як оборотний актив, котрий отримує матеріальну форму розрахунку після погашення боргу перед підприємством.

2. На стан, структуру та динаміку обсягу дебіторської заборгованості підприємства впливає значна кількість чинників, зокрема до них необхідно віднести: специфіку та різновид продукції; загальна місткість ринку та ступінь конкуренції на ньому; фінансові показники та фінансовий стан ринку; різноманітні підходи в аспекті стимулювання попиту та подальшої реалізації продукції підприємства; політика кредитування підприємства.

3. Основна мета управління дебіторською заборгованістю підприємства є оптимізації її розміру, структури та можливості своєчасної її погашення. Об'єктом управління виступає дебіторська заборгованість, тобто неоплачений на даний момент продукція чи послуги, що набувають форму тимчасово вилучених із обігу грошових засобів підприємства. Суб'єктом управління виступає безпосередньо підприємство, а саме управлінців у сфері фінансів (фінансовий директор, економіст, фінансовий менеджер тощо), а також потенційним суб'єктом управління може бути аутсорсингова компанія, котра на себе бере зобов'язання управління дебіторською заборгованістю.

4. Політика управління дебіторською заборгованістю підприємства складається із правил, процедур та різноманітних умов, для досягнення запланованого результату – мінімізації розміру дебіторської заборгованості. В роботі запропоновано схему управління даною заборгованістю, котра складається із комплексу взаємопов'язаних блоків, що відчують вплив внутрішніх та зовнішніх чинників та створюють певну цілісність у системі управління. Представлена у роботі схема складається із десяти взаємопов'язаних блоків, що відображають необхідні заходи та дії у взаємозалежності та взаємозв'язку, реалізація яких сприятиме результативній реалізації управлінських рішень у певних сферах діяльності підприємства.

5. Дослідивши результати фінансово-економічної діяльності підприємства ТОВ «КІК» та досліджуючи показники його фінансового стану слід відзначити їх зростання, а саме приріст обсягів виробництва та реалізації продукції, зростання розміру активів та власного капіталу, приріст середньорічного розміру заробітної плати, при цьому спостерігається зростання загального обсягу дебіторської заборгованості, що негативно впливає на фінансові ресурси і обумовлює зниження оборотності коштів. За рахунок зазначеного спостерігається зростання, за рахунок пришвидшення оборотності, - показників ліквідності та за рахунок зростання власного капіталу - фінансової стійкості даного підприємства. Оцінивши показники фінансового стану необхідно відмітити загальне зниження виробничого потенціалу підприємства ТОВ «КІК» оскільки має місце збільшення зношеності основних засобів та зниження показників придатності основних засобів та коефіцієнту реальної вартості ОЗ. Негативним моментом також є приріст собівартості реалізації продукції та зростання обсягу операційних витрат діяльності.

6. Здійснивши аналіз стану та динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «КІК», необхідно відмітити її зростання, що є негативним проявом в фінансово-господарській діяльності даного підприємств. При цьому дебіторська заборгованість в більшості переорієнтовується на короткострокову, що є позитивним аспектом в діяльності підприємства і свідчить про проведення ряду заходів по її управлінні.

7. Зростає питома вага дебіторської заборгованості в структурі активів підприємства, зокрема у 2014 році питома вага становила 46,05%, у 2016 році – 37,4%, у 2017 році – 50,36% і у 2018 році - 56,92%. Зростання даного показника є негативним і свідчить про більші темпи приросту дебіторської заборгованості ніж загальних активів підприємства.

8. За період 2014-2018 рр. спостерігається приріст обсягу дебіторської заборгованості на підприємстві ТОВ «КІК». Найбільшу питому вагу в структурі становить утворена дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, показник значний та складає більше 60%. В структурі даного виду заборгованості необхідно відзначити утворення дебіторської заборгованості за результатами розрахунків із бюджетом і також іншої дебіторської заборгованості, частка якої найменша. Проаналізувавши показники ефективності управління дебіторською заборгованістю слід відзначити зниження її оборотності на досліджуваному підприємстві, наявність значного обсягу простроченої заборгованості, що зростає, збільшення періоду інкасації та зростання рівня середньої величини даної заборгованості у співвідношенні до виручки від реалізації продукції підприємства ТОВ «КІК».

Для забезпечення підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю на підприємстві ТОВ «КІК» нами пропонується реалізувати ряд взаємопов'язаних заходів, зокрема:

По-перше, необхідно в системі удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «КІК» акцентувати увагу на посиленні функції оперативного контролю за розміром дебіторської заборгованості. Важливо більше уваги приділити на досліджуваному підприємстві функції оперативного контролю і акцентувати увагу на наступних завданнях, котрі дана функція ставить - удосконалення інформаційного забезпечення; вдосконалення аналітичної бази; планування, регулювання, координацію контролю; визначення та розробку альтернативних варіант прийняття управлінських рішень. Зазначене дасть можливість постійно контролювати стан та динаміку дебіторської заборгованості, більш раціонально та виваженіше підходити до використання наявних фінансових ресурсів, формувати економічну безпеку досліджуваного підприємства у перспективному періоді.

По-друге, необхідно оптимізувати кредитну політику даного підприємства, тобто надання таких умов кредитування, котрі б стимулювали попит на об'єкти будівництва та забезпечили максимізацію прибутку в аспекті перевищення додаткових доходів на витратами. Послідовність формування політики кредитування на підприємстві ТОВ «КІК» доцільно систематизувати і реалізовувати за наступними етапами – розробка стандартів кредитування; визначення періоду кредитування; встановлення вартості кредитування; визначення порядку збору платежів та встановлення системи штрафів за прострочення платежів та не погашення їх вчасно; контроль та моніторинг погашення заборгованості дебіторів.

По-третє, періодично необхідно визначати оптимальний розмір дебіторської заборгованості та не допускати вище встановленого рівня. Для цього необхідно використовувати методики оптимізації дебіторської заборгованості запропоновані вітчизняними науковцями О.І. Лучковим і Я.І. Костецьким. Дані їх дослідження визначили, що у точці де перетинаються криві витрат втрачених можливостей та вимушених витрат відбуватиметься мінімізація загальних витрат та оптимізація розміру кредитування для досліджуваного підприємства ТОВ «КІК», відповідно в реалізації політики управління дебіторською заборгованістю слід орієнтуватися на вище визначені умови. В разі, якщо підприємство буде надавати більший обсяг кредитів ніж зазначений мінімум, то додаткові грошові потоки від нових споживачів (клієнтів) не в повній мірі покриватимуть вимушені витрати від інвестування в дебіторську заборгованість. Під час реструктуризації дебіторської заборгованості має відбуватися врегулювання політики кредитування підприємством ТОВ «КІК» для встановлення оптимальної залежності.

По-четверте, використовувати механізми рефінансування із орієнтуванням на реалізацію операцій факторингу. Зазначене дасть ряд переваг підприємству ТОВ «КІК», зокрема спостерігатиметься підвищення рівня гарантії стягнення дебіторської заборгованості; зниження кредитних ризиків; збільшення рівня ліквідності та платоспроможності; можливість отримання короткострокового кредиту.

В нашому випадку найбільш оптимальним є укладення договору факторингу із комерційним банком ПАТ КБ «Приватбанк», котрий має найкращі умов, зокрема дванадцять відсотків комісії по факторингових операціях, відсутність обмежень у розміру факторингової операції, різноманітні умови співпраці в аспекті погашення заборгованості.

Представлені в економічному обґрунтуванні розрахунки дають можливість стверджувати, що управління дебіторською заборгованістю орієнтоване на оптимізацію її рівня та використання механізмів рефінансування за рахунок операції факторингу дасть можливість значно підвищити показники фінансово-господарської діяльності та фінансового стану досліджуваного підприємства ТОВ «КІК». Результати аналізу засвідчують, що планово спостерігатиметься приріст обсягів збуту об'єктів будівництва на 16,3%, приріст розміру чистого прибутку на 50,08%, зростатиме оборотність дебіторської заборгованості із 1,79 пунктів до значення показника 2,08 пункти, зазначене впливатиме на зниження періоду обороту дебіторської заборгованості із фактичного у 2018 році показника 203,8 днів до значення 175,69 днів у 2021 році (прогнозованому періоді). Відповідно запропоновані заходи можуть бути впровадженні у діяльність підприємства ТОВ «КІК» для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю.

Праці опубліковані за темою дослідження

Дьолог І.В. Механізми управління майном підприємства / І.В.Дьолог, С.В.Радинський // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (5 квітня 2019 р.) / Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2019. – 168 с. (С.68-69)

АНОТАЦІЯ

Дьолог І.В. Управління дебіторською заборгованістю підприємства та напрями оптимізації її структури (на прикладі ТОВ «КІК»). – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – ТНТУ ім. І. Пулюя. – Тернопіль, 2019.

Об'єктом дослідження виступає фінансово-господарська діяльність підприємства ТОВ «КІК».

Метою роботи є узагальнення теоретичних основ та дослідження практичних аспектів реалізації системи управління дебіторською заборгованістю підприємства, а також представлення практичних заходів щодо оптимізації її структури та загальної мінімізації.

При написанні магістерської роботи були використані наступні методи

дослідження: узагальнення, порівняння, графічний метод, індукції та дедукції, спостереження, аналізу та синтезу, діалектичний метод.

У даній роботі досліджено теоретико-методичні основи управління дебіторською заборгованістю підприємства. Здійснено аналіз фінансово-господарського стану підприємства ТОВ «КІК». Проведено стану, динаміки та ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства. Запропоновано механізми ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «КІК».

Ключові слова: дебіторська заборгованість, інкасація, факторинг, форфейтинг, оборотні активи, ліквідність, конкурентоспроможність

ANNOTATION

Dologue I.V. Management of receivables of the enterprise and directions of optimization of its structure (on the example of LLC «KIK»). - Manuscript.

Research for the Master's degree in specialty 072 «Finance, Banking and Insurance». - TNTU them. I. Pulia. - Ternopil, 2019.

The object of the study is the financial and economic activity of LLC «KIK».

The purpose of the work is to summarize the theoretical bases and study the practical aspects of the implementation of the enterprise debt management system, as well as to present practical measures to optimize its structure and overall minimization.

The following research methods were used in writing the master's thesis: generalization, comparison, graphic method, induction and deduction, observation, analysis and synthesis, dialectical method.

This paper investigates the theoretical and methodological bases of enterprise debt management. The analysis of the financial and economic state of the enterprise of LLC «KIK» was carried out. The condition, dynamics and efficiency of receivables management of the enterprise are conducted. The mechanisms of effective management of accounts receivable of the company LLC «KIK» are offered.

Keywords: receivables, collection, factoring, forfeiting, current assets, liquidity, competitiveness